

Centrul pentru Drepturile Omului
din Moldova

CONVENȚIA INTERNAȚIONALĂ
CU PRIVIRE
LA DREPTURILE COPILULUI

Chișinău, 2013

CONVENȚIA INTERNAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI

din 20.11.1989

Publicată în ediția oficială «Tratate internaționale», 1998, volumul 1, pag.51

* Adoptată la 20 noiembrie 1989 la New York de Adunarea Generală a Națiunilor Unite.

A intrat în vigoare la 20 septembrie 1990.

În vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993.

Notă: Aderat prin Hot. Parl. nr.408-XII din 12.12.90.

PREAMBUL

Statele părți la prezenta Convenție,

Considerînd că, în conformitate cu principiile proclamate în Carta Națiunilor Unite, recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane, precum și egalitatea și caracterul inalienabil al drepturilor lor sunt fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume,

Avînd în vedere faptul că popoarele Națiunilor Unite au proclamat din nou în Cartă încrederea lor în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea și valoarea ființei umane, și sunt hotărîte să promoveze progresul social și să instaureze cele mai bune condiții de viață într-o libertate cît mai deplină,

Recunoscînd că Națiunile Unite, în Declarația universală a drepturilor omului și în pactele internaționale privind drepturile omului, au proclamat și au convenit că fiecare este îndreptățit să se prevaleze de toate drepturile și de toate libertățile care sunt enunțate în acestea, fără nici o deosebire de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau altă situație,

Amintînd că în Declarația universală a drepturilor omului Națiunile Unite au proclamat că copiii au dreptul la ajutor și la o asistență specială,

Convinși că familia, unitatea fundamentală a societății, și mediul natural pentru creșterea și bunăstarea tuturor membrilor săi, și în mod deosebit

copiii, trebuie să beneficieze de protecția și de asistența de care are nevoie pentru a putea să joace pe deplin rolul său în societate,

Recunoscînd că pentru deplina și armonioasă dezvoltare a personalității sale, copilul trebuie să crească într-un mediu familial, într-o atmosferă de fericire, dragoste și înțelegere,

Considerînd că este important de a pregăti pe deplin copilul pentru a avea o viață individuală în societate și de a-l crește în spiritul idealurilor proclamate în Carta Națiunilor Unite și, în special, în spiritul păcii, demnității, libertății, egalității și solidarității,

Avînd în vedere că necesitatea de a acorda o protecție specială copilului a fost enunțată în Declarația de la Geneva din 1924 cu privire la drepturile copilului și în Declarația drepturilor copilului adoptată de Adunarea generală la 20 noiembrie 1959 și că a fost recunoscută în Declarația universală a drepturilor omului (în mod deosebit în articolele 23 și 24), în Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale (în mod deosebit în art. 10) și statutele și instrumentele pertinente ale instituțiilor specializate și ale organizațiilor internaționale care se preocupă de bunăstarea copilului,

Avînd în vedere că, așa cum s-a indicat în Declarația drepturilor copilului, copilul, din cauza lipsei sale de maturitate fizică și intelectuală, are nevoie de o protecție specială și de îngrijiri speciale, în principal de o protecție juridică potrivită, înainte și după naștere.

Reamintind dispozițiile Declarației cu privire la principiile sociale și juridice aplicabile protecției și bunăstării copiilor, cu referire specială la practicile în materie de adopțiune și de plasament familial pe plan național și internațional, de Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite privind administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Beijing) și ale Declarației relative la protecția femeilor și copiilor în perioade de urgență și de conflict armat,

Recunoscînd că în toate țările lumii sunt copii care trăiesc în condiții deosebit de dificile și că este necesar să se acorde acestor copii o atenție deosebită,

Ținînd seama în mod corespunzător de importanța tradițiilor și valorilor culturale ale fiecărui popor în protecția și dezvoltarea armonioasă a copilului,

Recunoscînd importanța cooperării internaționale pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale copiilor în toate țările și în mod deosebit în țările în curs de dezvoltare,

Au convenit asupra celor ce urmează:

PARTEA ÎNTÎI

Articolul 1

În sensul prezentei Convenții, prin copil se înțelege orice ființă umană sub vârsta de 18 ani, cu excepția cazurilor cînd, în baza legii aplicabile copilului, majoratul este stabilit sub această vîrstă.

Articolul 2

1. Statele părți se angajează să respecte drepturile care sunt enunțate în prezenta Convenție și să le garanteze tuturor copiilor care țin de jurisdicția lor, fără nici o distincție, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie a copilului sau a părinților sau a reprezentanților săi legali, de originea lor națională, etnică sau socială, de situația lor materială, de incapacitatea lor, de nașterea lor sau de altă situație.

2. Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru ca copilul să fie efectiv protejat împotriva oricărei forme de discriminare sau de sancțiuni motivate de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților săi, ale reprezentanților săi legali sau ale membrilor familiei sale.

Articolul 3

1. În toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice sau private de ocrotire socială, de către tribunale, autorități administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerare cu prioritate.

2. Statele părți se angajează să asigure copilului protecția și îngrijirile necesare pentru bunăstarea sa, ținînd cont de drepturile și obligațiile părinților săi, ale tutorilor săi, ale altor persoane legal responsabile

pentru el, și vor lua, în acest scop, toate măsurile legislative și administrative corespunzătoare.

3. Statele părți vor veghea ca funcționarea instituțiilor, serviciilor și lăcașelor care au responsabilități față de copii și asigură protecția lor să fie conformă cu normele fixate de către autoritățile competente, în special în domeniul securității și sănătății, și în ceea ce privește numărul și competența personalului lor ca și în privința unui control corespunzător.

Articolul 4

Statele părți se angajează să ia toate măsurile legislative, administrative și altele care sunt necesare pentru a pune în practică drepturile recunoscute în prezenta Convenție. În cazul drepturilor economice, sociale și culturale, ele vor lua aceste măsuri în limitele maxime ale rezervelor de care dispun și, dacă este cazul, în cadrul cooperării internaționale.

Articolul 5

Statele părți vor respecta responsabilitatea, dreptul și obligația pe care le au părinții sau, după caz, membrii familiei lărgite sau a comunității, conform cutumei locale, tutorii sau alte persoane prin lege responsabile pentru copil, de a-i da acestuia, într-un mod care să corespundă dezvoltării capacităților acestuia, orientarea și sfaturile corespunzătoare exercitării drepturilor pe care i le recunoaște prezenta Convenție.

Articolul 6

1. Statele părți recunosc că orice copil are un drept inerent la viață.
2. Statele părți vor asigura în toată măsura posibilului supraviețuirea și dezvoltarea copilului.

Articolul 7

1. Copilul este înregistrat imediat după nașterea sa și are de la această dată dreptul la un nume, dreptul de a dobândi o cetățenie și, în

măsura posibilului, dreptul de a-și cunoaște părinții și de a fi crescut de aceștia.

2. Statele părți vor veghea la aplicarea acestor drepturi conform legislației lor naționale și obligațiilor asumate potrivit instrumentelor internaționale aplicabile în materie, în mod deosebit în cazurile în care, în absența acestora, copilul s-ar găsi în situația de a fi apatrid.

Articolul 8

1. Statele părți se angajează să respecte dreptul copilului de a-și păstra identitatea, inclusiv cetățenia, numele său și relațiile familiale, astfel cum sunt recunoscute de lege, fără amestec ilegal.

2. Dacă un copil este lipsit, în mod ilegal, de elementele constitutive ale identității sale sau de unele din acestea, statele părți vor acorda asistența și protecția corespunzătoare pentru ca identitatea sa să fie restabilită cât mai repede posibil.

Articolul 9

1. Statele părți vor veghea ca nici un copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței lor, cu excepția situației în care autoritățile competente decid, sub rezerva revizuirii judiciare și în conformitate cu legile și procedurile aplicabile, că această separare este necesară, în interesul superior al copilului. O decizie în acest sens poate să fie necesară în anumite cazuri particulare, de exemplu atunci când părinții maltratează sau neglijează copiii sau când părinții trăiesc separat și când urmează să se ia o hotărâre cu privire la locul de reședință al copilului.

2. În toate cazurile prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol, toate părțile interesate trebuie să aibă posibilitatea de a participa la dezbateri și de a-și face cunoscute părerile lor.

3. Statele părți vor respecta dreptul copilului, separat de cei doi părinți ai săi sau de unul din ei, de a întreține relații personale și contacte directe cu cei doi părinți ai săi, afară de cazul că acest lucru este contrar interesului superior al copilului.

4. Când separarea rezultă din măsuri luate de către un stat parte, precum detenția, închisoarea, exilul, expulzarea sau moartea (înțe-

legându-se moartea indiferent de cauză, survenită în timpul detenției) celor doi părinți sau a unuia din ei, sau a copilului, statul parte dă, la cererea părinților, a copilului său, dacă este cazul, a unui alt membru al familiei informațiile esențiale asupra locului unde se găsesc membrul sau membrii familiei, afară de cazul că divulgarea acestor informații ar aduce prejudicii bunăstării copilului. Statele părți vor veghea, de asemenea, ca prezentarea unei astfel de cereri să nu antreneze prin ea însăși consecințe dăunătoare persoanei sau persoanelor în cauză.

Articolul 10

1. În conformitate cu obligația ce revine statelor părți potrivit paragrafului 1 al art. 9, orice cerere făcută de un copil sau de către părinții săi în vederea intrării într-un stat parte sau părăsirii acestuia, în scopul reîntregirii familiei, va fi examinată de statele părți într-un spirit pozitiv, cu umanism și operativitate. Statele părți vor veghea, de asemenea, ca prezentarea unei astfel de cereri să nu antreneze consecințe dăunătoare pentru autorii solicitării și membrii familiei lor.

2. Un copil ai cărui părinți au reședinta în state diferite are dreptul de a întreține, în afara unor situații excepționale, relații personale și contacte directe, regulate cu ambii părinți. În acest scop și în conformitate cu obligația care revine statelor părți rezultând din art. 9 paragraful 1, statele părți vor respecta dreptul pe care îl au copilul și părinții săi de a părăsi orice țară, inclusiv pe a lor, și de a reveni în propria lor țară. Dreptul de a părăsi orice țară nu poate fi limitat decât de restricțiile prevăzute de lege și care sunt necesare pentru protecția securității naționale, ordinea publică, sănătatea publică sau moralitatea publică sau drepturile și libertățile altora și care sunt compatibile cu celelalte drepturi recunoscute în prezenta Convenție.

Articolul 11

1. Statele părți vor lua măsuri pentru a combate acțiunile ilegale de deplasare și de împiedicare a reîntoarcerii copiilor în străinătate.

2. În acest scop, statele părți vor favoriza încheierea de acorduri bilaterale și multilaterale sau aderarea la acordurile existente.

Articolul 12

1. Statele părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a exprima liber opinia sa asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului fiind luate în considerare, avându-se în vedere vârsta sa și gradul său de maturitate.

2. În acest scop, se va da copilului, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care-l privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau o instituție corespunzătoare, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională.

Articolul 13

1. Copilul are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, a primi și a difuza informații și idei de orice natură, fără să țină seama de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită sau artistică, sau prin oricare alte mijloace, la alegerea copilului.

2. Exercițarea acestui drept poate fi supusă restricțiilor, dar numai aceluia care sunt prevăzute de lege și care sunt necesare:

- a) pentru respectul drepturilor sau reputației altora, sau
- b) pentru protecția securității naționale, ordinii publice, sănătății și moralei publice.

Articolul 14

1. Statele părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și religie.

2. Statele părți vor respecta dreptul și obligația părinților sau, după caz, ale reprezentanților legali ai copilului de a-l orienta pe acesta în exercitarea dreptului sus-menționat de o manieră care să corespundă dezvoltării capacităților sale.

3. Libertatea de a-și manifesta religia sa sau convingerile sale nu poate fi supusă decât restricțiilor care sunt prevăzute de lege și care sunt necesare pentru protecția securității publice, a ordinii publice, a sănătății și moralei publice sau libertăților și drepturilor fundamentale ale altora.

Articolul 15

1. Statele părți vor recunoaște drepturile copilului la libertatea de asociere și la libertatea de reuniune pașnică.

2. Exercițarea acestor drepturi nu poate fi obiect decît al acelor limitări care sunt prevăzute de lege și care sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al siguranței publice sau al ordinii publice, sau pentru a proteja sănătatea sau moralitatea publică sau drepturile și libertățile altora.

Articolul 16

1. Nici un copil nu va face obiectul ingerințelor arbitrare sau ilegale în viața sa personală, familia sa, domiciliul sau corespondența sa și nici al unor atacuri ilegale la onoarea și reputația sa.

2. Copilul are dreptul la protecția legii contra unor astfel de imixțiuni sau atacuri.

Articolul 17

Statele părți vor recunoaște importanța funcției îndeplinite de mijloacele de informare în masă și vor veghea ca copilul să aibă acces la o informare și materiale provenind din surse naționale și internaționale diverse, cu deosebire cele care vizează să promoveze bunăstarea sa socială, spirituală și morală, precum și sănătatea sa fizică și mentală. În acest scop, statele părți:

a) vor încuraja mijloacele de informare în masă de a difuza informații și materiale care prezintă o utilitate socială și culturală pentru copil și răspund spiritului art. 29;

b) vor încuraja cooperarea internațională în producția, schimbul și difuzarea de astfel de informații și materiale provenind din diferite surse culturale, naționale și internaționale;

c) vor încuraja producerea și difuzarea de cărți pentru copii;

d) vor încuraja mijloacele de informare în masă de a ține seama în mod deosebit de nevoile lingvistice ale copiilor autohtoni sau care aparțin unui grup minoritar;

e) vor favoriza elaborarea de principii directe corespunzătoare, destinate protejării copilului împotriva informațiilor și materialelor care dăunează bunăstării sale, avînd în vedere prevederile art. 13 și 18.

Articolul 18

1. Statele părți vor depune eforturi pentru asigurarea recunoașterii principiului potrivit căruia ambii părinți au o răspundere comună pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Răspunderea pentru creșterea copilului și asigurarea dezvoltării sale le revine în primul rînd părinților sau, după caz, reprezentanților săi legali. Aceștia trebuie să se conducă înainte de orice după interesul superior al copilului.

2. Pentru garantarea și promovarea drepturilor enunțate în prezenta Convenție, statele părți vor acorda ajutor corespunzător părinților și reprezentanților legali ai copilului în exercitarea răspunderii care le revine de a crește copilul și vor asigura crearea instituțiilor, lăcașelor și serviciilor însărcinate să vegheze la bunăstarea copiilor.

3. Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura copiilor, ai căror părinți muncesc, dreptul de a beneficia de serviciile și instituțiile de îngrijire a copiilor pentru care ei îndeplinesc condițiile cerute.

Articolul 19

1. Statele părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare pentru protejarea copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau de abuz fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv violența sexuală, în timpul cît se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului sau reprezentanților săi legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat.

2. Aceste măsuri de protecție vor cuprinde, după cum se va conveni, proceduri eficiente pentru stabilirea de programe sociale vizînd furnizarea de sprijin necesar copilului și celor cărora le-a fost încredințat, precum și pentru alte forme de prevenire, ca și pentru identificarea, raportarea, retrimiterrea, anchetarea, tratarea și urmărirea penală pentru cazurile de rele tratamente - descrise mai sus - aplicate copilului și vor

cuprinde, de asemenea, după cum se va stabili, proceduri de intervenție judiciară.

Articolul 20

1. Orice copil care este, temporar sau definitiv, lipsit de mediul său familial sau care, în propriul său interes, nu poate fi lăsat în acest mediu, are dreptul la protecție și la ajutor special din partea statului.

2. Statele părți vor prevedea pentru acest copil o ocrotire alternativă în conformitate cu legislația lor națională.

3. O astfel de ocrotire alternativă poate să aibă, între altele, forma de plasament familial, «Kafala» din legea islamică, adopțiune sau, dacă este cazul, încredințare într-o instituție corespunzătoare pentru copii. În alegerea uneia din aceste soluții este necesar să se țină seama în mod corespunzător de necesitatea unei anumite continuități în educarea copilului, ca și de originea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică.

Articolul 21

Statele părți care acceptă și/sau autorizează adopțiunea, se vor asigura că rațiunea primordială în materie este interesul superior al copilului și:

a) vor garanta că adopțiunea unui copil va fi încuviințată doar de autoritățile competente care verifică, conform legii și procedurilor aplicabile și pe baza tuturor informațiilor pertinente și demne de încredere, că adopțiunea poate să aibă loc având în vedere situația copilului în raport cu părinții săi, rudele și reprezentanții legali și, dacă este cazul, că persoanele interesate și-au dat consimțământul la adopțiune în cunoștință de cauză, pe baza tuturor consultărilor necesare;

b) vor recunoaște că adopțiunea în străinătate poate să fie considerată ca un alt mijloc de a asigura îngrijirea necesară copilului, dacă acesta nu poate fi încredințat în țara sa de origine unei familii de adopție sau plasament, sau dacă nu poate fi îngrijit în mod corespunzător;

c) se vor asigura că, în cazul adopțiunii în străinătate, copilul va beneficia de garanțiile și de normele echivalente acelor existente în cazul unei adopțiuni naționale;

d) vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a se asigura că, în cazul adopțiunii în străinătate, încredințarea copilului nu se va traduce printr-un profit material necuvenit persoanelor implicate în aceasta;

e) vor promova după caz obiectivele prezentului articol, încheind aranjamente și acorduri bilaterale sau multilaterale și se vor strădui, în acest cadru, să asigure ca încredințarea copilului în străinătate să fie efectuată de către autoritățile sau organele competente.

Articolul 22

1. Statele părți vor lua măsurile corespunzătoare pentru a asigura ca un copil care caută să obțină statutul de refugiat sau care este considerat ca refugiat în virtutea regulilor și procedurilor de drept internațional sau național aplicabile, fie că este singur fie însoțit de mamă și tată sau de orice altă persoană, să beneficieze de protecție și asistență umanitară corespunzătoare pentru a-i permite să se bucure de drepturile pe care i le recunosc Convenție și celelalte instrumente internaționale relative la drepturile omului sau cu caracter umanitar, la care statele respective sunt părți.

2. În acest scop, statele părți vor coopera, după cum vor considera potrivit, la toate eforturile făcute de Organizația Națiunilor Unite și alte organizații interguvernamentale sau neguvernamentale competente care colaborează cu ONU, pentru a proteja și ajuta copilul care se găsește în asemenea situații și pentru a descoperi părinții sau alți membri ai familiei oricărui copil refugiat, în vederea obținerii informațiilor necesare pentru reunificarea familiei sale. În cazurile în care nici un părinte și nici alt membru al familiei nu poate fi găsit, copilului i se va acorda aceeași protecție ca oricărui alt copil care este permanent sau temporar lipsit de mediul său familial, indiferent pentru care motiv, în conformitate cu prezenta Convenție.

Articolul 23

1. Statele părți recunosc copilului handicapat mental sau fizic că trebuie să se bucure de o viață plină și decentă, în condiții care să îi garanteze demnitatea, să îi promoveze autonomia și să îi faciliteze participarea activă la viața colectivității.

2. Statele părți recunosc dreptul copilului handicapat de a beneficia de îngrijiri speciale și încurajează și asigură, în măsura resurselor disponibile, la cerere, copiilor handicapați care îndeplinesc condițiile prevăzute și celor care îi au în grijă, un ajutor adaptat situației copilului și situației părinților sau a celor care îl îngrijesc.

3. Recunoscând nevoile speciale ale copilului handicapat, ajutorul furnizat conform paragrafului 2 al prezentului articol va fi gratuit de fiecare dată când este posibil, ținând cont de resursele financiare ale părinților copilului sau ale aceluia care îl îngrijesc și va fi astfel conceput încât copilul handicapat să aibă efectiv acces la educație, la formare, la servicii de îngrijire a sănătății, la servicii de recuperare, la pregătire pentru angajare în muncă și la mijloace de recreere, de o manieră corespunzătoare care să conducă la o integrare socială și o dezvoltare individuală cât se poate de complete, incluzând dezvoltarea sa culturală și spirituală.

4. În spiritul cooperării internaționale, statele părți vor promova schimbul de informații corespunzătoare în domeniul profilactic al sănătății, tratamentului medical, psihologic și funcțional al copiilor handicapați, inclusiv difuzarea de informații privind metode de recuperare, servicii de educare și formare profesională, ca și accesul la aceste date, în scopul de a permite statelor părți să-și amelioreze capacitățile și competențele și să-și lărgescă experiența în aceste domenii. În această privință se va ține seama în mod deosebit de necesitățile țărilor în curs de dezvoltare.

Articolul 24

1. Statele părți recunosc dreptul copilului de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă și de a beneficia de servicii medicale, de tratament și de recuperare. Statele părți se vor strădui să asigure ca nici un copil să nu fie lipsit de dreptul de a avea acces la aceste servicii de ocrotire a sănătății.

2. Statele părți vor urmări realizarea integrală a acestui drept și, în mod deosebit, vor lua măsurile corespunzătoare pentru:

- a) reducerea mortalității în rîndul nou-născuților și al copiilor;
- b) asigurarea pentru toți copiii a necesarului de asistență medicală

și îngrijire a sănătății, accentul fiind pus pe dezvoltarea măsurilor primare de ocrotire a sănătății;

c) lupta contra maladiilor și malnutriției în cadrul măsurilor primare de ocrotire a sănătății, prin aplicarea tehnologiilor ușor de procurat și prin furnizarea de alimente bogat nutritive și apă potabilă, ținând seama de pericolele și riscurile de poluare a mediului natural;

d) asigurarea ocrotirii sănătății mamelor în perioada pre și postnatală;

e) asigurarea ca toate grupurile societății, în mod deosebit părinții și copiii, să fie informate, să aibă acces la educație și să fie sprijinite în folosirea cunoștințelor de bază cu privire la sănătatea și alimentația copilului, avantajele alăptării, igienei și salubrității mediului înconjurător și prevenirea accidentelor;

f) dezvoltarea măsurilor de sănătate preventivă, de asistență a părinților, precum și de educație și servicii de planificare familială.

3. Statele părți vor lua toate măsurile eficiente corespunzătoare în vederea abolirii practicilor tradiționale dăunătoare sănătății copiilor.

4. Statele părți se angajează să promoveze și să încurajeze cooperarea internațională în vederea asigurării progresive a realizării depline a dreptului recunoscut în prezentul articol. În această privință se va ține seama în mod deosebit de necesitățile țărilor în curs de dezvoltare.

Articolul 25

Statele părți recunosc copilului care a fost plasat de către autoritatea competentă pentru a primi îngrijiri, protecție sau tratament fizic sau mental, dreptul la verificarea periodică a tratamentului respectiv și a oricăror alte elemente legate de plasarea sa.

Articolul 26

1. Statele părți vor recunoaște oricărui copil dreptul de a beneficia de securitate socială, inclusiv de asigurări sociale, și vor lua măsurile necesare pentru asigurarea depline realizări a acestui drept în conformitate cu legislația lor națională.

2. Serviciile trebuie să fie acordate când este cazul, ținându-se seama de resursele și de situația copilului și a persoanelor responsabile de întreținerea sa, ca și de orice alt element aplicabil la solicitarea serviciilor făcute pentru copil sau în numele său.

Articolul 27

1. Statele părți recunosc dreptul oricărui copil la un nivel de viață suficient pentru dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială.

2. Părinților și oricăror altor persoane care au în grijă un copil le revine în primul rând responsabilitatea de a asigura, în limita posibilităților și a mijloacelor lor financiare, condițiile de viață necesare dezvoltării copilului.

3. Statele părți, ținând seama de condițiile naționale și în limita mijloacelor lor, vor adopta măsuri corespunzătoare pentru a ajuta părinții și alte persoane care au în grijă un copil să valorifice acest drept și vor oferi, în caz de nevoie, o asistență materială și programe de sprijin, în special în ceea ce privește alimentația, îmbrăcămintea și locuința.

4. Statele părți vor lua toate măsurile adecvate pentru a asigura recuperarea pensiei alimentare a copilului de la părinții săi sau de la alte persoane care au răspundere financiară față de el, indiferent dacă se află pe teritoriul lor sau în străinătate. În special în cazul în care persoana care are răspundere financiară față de un copil trăiește într-un alt stat decât cel al copilului, statele părți vor favoriza aderarea la acorduri internaționale sau încheierea de asemenea acorduri, precum și adoptarea oricăror alte angajamente corespunzătoare.

Articolul 28

1. Statele părți recunosc dreptul copilului la educație și, în vederea asigurării exercitării acestui drept în mod progresiv și pe baza egalității de șanse, vor urmări în special:

- a) să facă învățământul primar obligatoriu și gratuit pentru toți;
- b) să încurajeze diferite forme de învățământ secundar, atât general cât și profesional, să le facă deschise și accesibile oricărui copil și să

ia măsuri corespunzătoare, cum sunt instituirea gratuității învățămîntului și acordarea unui ajutor financiar în caz de nevoie;

c) să asigure tuturor accesul la învățămîntul superior, în funcție de capacitățile fiecăruia, prin toate mijloacele adecvate;

d) să facă deschise și accesibile tuturor copiilor informarea și orientarea școlară și profesională;

e) să ia măsuri pentru a încuraja frecventarea școlii cu regularitate și reducerea ratei de abandonare a școlii.

2. Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura aplicarea disciplinei școlare într-un mod compatibil cu demnitatea copilului ca ființă umană și în conformitate cu prezenta Convenție.

3. Statele părți vor promova și încuraja cooperarea internațională în domeniul educației, mai ales cu scopul de a contribui la eliminarea ignoranței și a analfabetismului în lume și de a facilita accesul la cunoștințe științifice și tehnice și la metode de învățămînt moderne. În această privință se va ține în special seama de necesitățile țărilor în curs de dezvoltare.

Articolul 29

1. Statele părți sunt de acord că educația copilului trebuie să urmărească:

a) dezvoltarea personalității copilului, a aptitudinilor și capacităților sale mentale și fizice la nivelul potențialului lor maxim;

b) dezvoltarea respectului pentru drepturile și libertățile fundamentale ale omului, precum și pentru principiile consacrate în Carta Națiunilor Unite;

c) dezvoltarea respectului față de părinții copilului, față de identitatea sa culturală, de limba proprie și valorile sale, precum și față de valorile naționale ale țării în care trăiește, ale țării din care eventual este originar și ale civilizațiilor diferite de a sa;

d) pregătirea copilului pentru a-și asuma responsabilitățile vieții într-o societate liberă, în spiritul înțelegerii, păcii, toleranței, egalității

între sexe și prieteniei între toate popoarele și grupurile etnice, naționale și religioase și cu persoanele de origine autohtonă;

e) dezvoltarea respectului față de mediul natural.

2. Nici o dispoziție din prezentul articol sau din articolul 28 nu va fi interpretată de o manieră care să aducă atingere libertății persoanelor fizice sau juridice de a crea și dirija instituții de învățământ, cu condiția ca principiile enunțate în paragraful 1 din prezentul articol să fie respectate și ca educația în aceste instituții să fie conformă normelor minimale pe care statul le prescrie.

Articolul 30

În statele în care există minorități etnice, religioase sau lingvistice sau persoane de origine autohtonă, un copil autohton sau care aparține uneia din aceste minorități nu poate fi privat de dreptul de a avea în comun cu alți membri ai grupului său propria cultură, de a profesa și de a practica propria religie sau de a folosi propria limbă.

Articolul 31

1. Statele părți recunosc dreptul copilului la odihnă și timp liber, dreptul de a se juca și de a practica activități recreative proprii vârstei sale și de a participa în mod liber la viața culturală și artistică.

2. Statele părți vor respecta și promova dreptul copilului de a participa în mod deplin la viața culturală și artistică și vor încuraja asigurarea unor posibilități corespunzătoare și egale pentru activitatea culturală, artistică, recreativă și de odihnă.

Articolul 32

1. Statele părți recunosc dreptul copilului de a fi protejat împotriva exploatării economice și a implicării în orice muncă ce ar comporta riscuri sau ar împiedica educația sau care ar dăuna sănătății sau dezvoltării sale fizice, mentale, spirituale, morale sau sociale.

2. Statele părți vor lua măsurile legislative, administrative, sociale și educative pentru a asigura aplicarea prezentului articol. În acest scop și ținând seama de dispozițiile pertinente ale celorlalte instrumente internaționale, statele părți, în mod special:

- a) vor fixa o vîrstă minimă sau vîrste minime de angajare;
- b) vor prevedea o reglementare corespunzătoare a orarelor de lucru și a condițiilor de muncă;
- c) vor prevedea pedepse sau alte sancțiuni corespunzătoare pentru a asigura aplicarea efectivă a prezentului articol.

Articolul 33

Statele părți vor lua măsuri corespunzătoare, inclusiv măsuri legislative, administrative, sociale și educative pentru a proteja copiii contra folosirii ilicite a stupefiantelor și a substanțelor psihotrope, așa cum sunt acestea definite de tratatele internaționale pertinente și pentru a împiedica utilizarea copiilor la producția și traficul ilicit al acestor substanțe.

Articolul 34

Statele părți se angajează să protejeze copilul contra oricărei forme de exploatare sexuală și de abuz sexual. În acest scop, statele părți vor lua, în special, toate măsurile corespunzătoare pe plan național, bilateral și multilateral, pentru a împiedica:

- a) incitarea sau constrîngerea unui copil de a fi implicat într-o activitate sexuală ilegală;
- b) exploatarea copiilor în scopul prostituției sau al altor practici sexuale ilegale;
- c) exploatarea copiilor în scopul producției de spectacole sau de materiale cu caracter pornografic.

Articolul 35

Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pe plan național, bilateral și multilateral pentru a împiedica răpirea, vînzarea și traficul cu copii în orice scop și în orice formă.

Articolul 36

Statele părți vor proteja copilul împotriva tuturor celorlalte forme de exploatare dăunătoare oricărui aspect al bunăstării lui.

Articolul 37

Statele părți vor garanta că:

a) nici un copil nu va fi supus la tortură, la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante. Pentru infracțiunile comise de persoane sub vârsta de optsprezece ani nu vor fi pronunțate nici pedeapsa capitală nici închisoarea pe viață fără posibilitatea de eliberare;

b) nici un copil nu va fi privat de libertate în mod ilegal sau arbitrar. Arestarea, deținerea sau întemnițarea unui copil trebuie să fie conformă cu legea și se va folosi numai ca măsură extremă și pentru cea mai scurtă posibilă perioadă de timp;

c) orice copil privat de libertate va fi tratat cu omenie și cu respectul datorat demnității persoanei umane și de o manieră care să țină seama de nevoile persoanelor de vârsta sa. În special, orice copil privat de libertate va fi separat de adulți - în afară de cazul când se consideră în interesul superior al copilului să nu se procedeze astfel - și va avea dreptul de a menține contactul cu familia sa prin corespondență și prin vizite, în afara unor cazuri excepționale;

d) orice copil privat de libertate va avea dreptul de acces rapid la asistență juridică sau la orice altă asistență corespunzătoare, precum și dreptul de a contesta legalitatea privării sale de libertate în fața unui tribunal sau a unei alte autorități competente, independente și imparțiale și dreptul la decizie rapidă în orice asemenea acțiune.

Articolul 38

1. Statele părți se angajează să respecte și să asigure respectarea regulilor dreptului umanitar internațional care le sunt aplicabile în caz de conflict armat și care se referă la copii.

2. Statele părți vor lua toate măsurile posibile pentru a se asigura că persoanele care nu au atins vârsta de cincisprezece ani nu participă direct la ostilități.

3. Statele părți se vor abține de a înrola în forțele lor armate orice persoană care nu a atins vârsta de cincisprezece ani. Atunci când încorporează persoane de peste cincisprezece ani, dar sub optsprezece ani, statele părți se vor strădui să înroleze cu prioritate pe cei mai în vârstă.

4. Conform obligației care le revine în virtutea dreptului umanitar internațional de a proteja populația civilă în caz de conflict armat, sta-

tele părți vor lua măsurile posibile pentru a asigura protecția și îngrijirea copiilor care sunt afectați de un conflict armat.

Articolul 39

Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a promova refacerea fizică și psihică și reintegrarea socială a oricărui copil victimă a oricărei forme de neglijență, exploatare sau abuz, a torturii sau a oricărei alte forme de pedeapsă sau tratament de cruzime, inuman sau degradant sau a unui conflict armat. Această refacere și această reintegrare se vor desfășura în condiții care favorizează sănătatea, respectul de sine și demnitatea copilului.

Articolul 40

1. Statele părți recunosc oricărui copil suspect, acuzat sau dovedit că a comis o încălcare a legii penale, dreptul de a fi tratat într-un mod de natură să favorizeze simțul său de demnitate și al valorii personale, să întărească respectul său pentru drepturile omului și libertățile fundamentale ale altora și să țină seama de vârsta sa ca și de necesitatea de a promova reintegrarea copilului și asumarea de către acesta a unui rol constructiv în societate.

2. În acest scop și ținând seama de dispozițiile pertinente ale instrumentelor internaționale, statele părți vor garanta, în special, că:

a) nici un copil nu va fi suspectat, acuzat sau declarat vinovat de o încălcare a legii penale datorită unor acțiuni sau omisiuni care nu erau stipulate de către dreptul național sau internațional în momentul comiterii lor;

b) orice copil suspectat sau acuzat de o încălcare a legii penale are cel puțin dreptul la garanțiile următoare:

i) să fie presupus nevinovat pînă ce vinovăția sa va fi stabilită legal;

ii) să fie informat prompt și direct de acuzațiile care i se aduc sau, dacă este cazul, prin intermediul părinților săi sau al reprezentanților legali și să beneficieze de asistență juridică sau de orice altă asistență corespunzătoare pentru pregătirea și prezentarea apărării sale;

iii) cauza sa să fie examinată fără întârziere de către o autoritate sau o instanță judiciară competentă, independentă și imparțială, după o procedură echitabilă conform prevederilor legii, în prezența asistenței legale sau a oricărei alte asistențe corespunzătoare și - dacă acest lucru nu este considerat contrar interesului superior al copilului, datorită în special vârstei și situației sale - în prezența părinților săi sau a reprezentanților legali;

iv) să nu fie constrâns să depună mărturie sau să mărturisească că este vinovat; să interogheze sau să facă să fie interogați martori ai acuzației și să obțină aducerea și interogarea de martori ai apărării, în condiții de egalitate;

v) dacă se dovedește că a încălcat legea penală, să poată face apel cu privire la decizie și la orice măsură luată în consecință, în fața unei autorități sau instanțe judecătorești superioare competente, independente și imparțiale, conform legii;

vi) să fie asistat în mod gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba utilizată;

vii) viața sa personală să fie în mod deplin respectată în toate fazele procedurii.

3. Statele părți se vor strădui să promoveze adoptarea de legi, proceduri, crearea de autorități și instituții, special concepute pentru copiii suspecți, acuzați sau declarați că ar fi comis încălcări ale legii penale și, în special:

a) vor stabili o vârstă minimă sub care copiii vor fi presupuși a nu avea capacitatea de a încălca legea penală;

b) vor lua măsuri, de fiecare dată când este posibil și de dorit, pentru a trata acești copii fără a se recurge la procedura judiciară, cu condiția ca drepturile omului și garanțiile legale să fie deplin respectate.

4. Va fi prevăzută o întreagă gamă de dispoziții cum sunt cele referitoare la îngrijire, orientare și supraveghere, îndrumare, verificare, plasament familial, programe de educație generală și profesională și alternative la îngrijirea instituțională, pentru a asigura copiilor un tratament corespunzător bunăstării și proporțional atât cu condițiile lor cât și cu infracțiunea comisă.

Articolul 41

Nici o dispoziție din prezenta Convenție nu va afecta orice prevedere mai potrivită pentru înțelegerea drepturilor copilului, care poate figura în:

- a) legislația unui stat parte sau în
- b) dreptul internațional în vigoare pentru acest stat.

PARTEA A DOUA

Articolul 42

Statele părți se angajează să facă cunoscute pe larg adulților și copiilor, principiile și prevederile prezentei Convenții, prin mijloace active și corespunzătoare.

Articolul 43

1. În vederea examinării progreselor înregistrate de statele părți în executarea obligațiilor contractate de ele în virtutea prezentei Convenții, se va institui un Comitet al drepturilor copilului care îndeplinește atribuțiunile care urmează.

2. Comitetul se compune din 10 experți de o înaltă moralitate și care posedă o competență recunoscută în domeniul reglementat de prezenta Convenție. Membrii săi sunt aleși de statele părți din rîndul cetățenilor lor și acționează cu titlu individual, ținîndu-se seama de necesitatea asigurării unei repartiții geografice echitabile și cu respectarea principiilor sistemelor juridice.

3. Membrii Comitetului sunt aleși prin vot secret de pe o listă de persoane desemnate de statele părți. Fiecare stat parte poate desemna un candidat dintre cetățenii săi.

4. Prima alegere va avea loc în termen de șase luni de la data intrării în vigoare a prezentei Convenții. Alegerile vor avea loc apoi la fiecare doi ani. Cu patru luni înaintea datei fiecărei alegeri, Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va invita în scris statele să propună candidații lor într-un termen de două luni. Secretarul general va întocmi apoi o listă alfabetică a candidaților astfel desemnați, in-

dicînd statele părți care i-au desemnat și o va comunica statelor părți la prezenta Convenție.

5. Alegerile vor avea loc la reuniunile statelor părți, convocate de Secretarul general la sediul Organizației Națiunilor Unite. La aceste reuniuni, la care cvorumul este constituit din două treimi din statele părți, candidații aleși în Comitet sunt cei care obțin cel mai mare număr de voturi și majoritatea absolută a voturilor reprezentanților statelor părți prezente și votante.

6. Membrii Comitetului sunt aleși pe o perioadă de patru ani. Ei pot fi realeși dacă candidatura lor este prezentată din nou. Mandatul a cinci membri aleși la prima alegere va lua sfîrșit după doi ani. Numele celor cinci membri vor fi trase la sorți de către președintele reuniunii, imediat după prima alegere.

7. În caz de deces sau de demisie a unui membru al Comitetului, sau dacă, pentru orice alt motiv, un membru declară că nu mai poate exercita funcțiunile sale în cadrul Comitetului, statul parte care a prezentat candidatura lui numește un alt expert dintre cetățenii săi pentru a ocupa postul vacant pînă la expirarea mandatului respectiv, sub rezerva aprobării de către Comitet.

8. Comitetul adoptă regulamentul său interior.

9. Comitetul alege biroul său pentru o perioadă de doi ani.

10. Reuniunile Comitetului se țin în mod normal la sediul Organizației Națiunilor Unite sau în orice alt loc corespunzător stabilit de Comitet. Comitetul se reunește normal în fiecare an. Durata sesiunilor sale este stabilită și modificată, dacă este necesar, de reuniunea statelor părți la prezenta Convenție, sub rezerva aprobării de către Adunarea generală.

11. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite pune la dispoziția Comitetului personalul și instalațiile care îi sunt necesare pentru a se achita în mod eficace de funcțiunile care îi sunt încredințate conform prezentei Convenții.

12. Membrii Comitetului creat în virtutea prezentei Convenții primesc, cu aprobarea Adunării generale, indemnizații din resursele Or-

ganizației Națiunilor Unite în condițiile și modalitățile fixate de Adunarea generală.

Articolul 44

1. Statele părți se angajează să supună Comitetului, prin intermediul Secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, rapoarte asupra măsurilor pe care le adoptă pentru a da efect drepturilor recunoscute în prezenta Convenție și asupra progreselor realizate în exercitarea acestor drepturi:

a) în termen de doi ani începînd de la data intrării în vigoare a prezentei Convenții pentru statele părți interesate;

b) în continuare, la fiecare cinci ani.

2. Rapoartele întocmite conform prezentului articol trebuie, dacă este cazul, să indice factorii și dificultățile care împiedică statele părți să se achite în mod deplin de obligațiile prevăzute în prezenta Convenție. Ele trebuie, de asemenea, să cuprindă informații suficiente pentru a da Comitetului o idee precisă asupra aplicării Convenției în țara respectivă.

3. Statele părți care au prezentat Comitetului un raport inițial nu trebuie să repete, în rapoartele pe care le prezintă după aceea, conform alineatului b) din paragraful 1 al prezentului articol, informațiile de bază comunicate anterior.

4. Comitetul poate cere statelor părți toate informațiile complementare referitoare la aplicarea Convenției.

5. Comitetul supune la fiecare doi ani Adunării generale, prin intermediul Consiliului Economic și Social, un raport asupra activităților sale.

6. Statele părți asigură o largă difuzare rapoartelor lor în țara lor proprie.

Articolul 45

Pentru a promova aplicarea efectivă a Convenției și a încuraja cooperarea internațională în domeniul vizat de Convenție:

a) Instituțiile specializate, Fondul Națiunilor Unite pentru copii și alte organe ale Națiunilor Unite au dreptul de a asista la examinarea aplicării dispozițiilor prezentei Convenții care țin de mandatul lor. Comitetul poate invita instituțiile specializate, Fondul Națiunilor Unite pentru copii și orice alte organisme competente pe care le va considera corespunzătoare să dea avize specializate asupra aplicării Convenției în domeniile care țin de mandatele respective. El poate invita instituțiile specializate, Fondul Națiunilor Unite pentru copii și alte organe ale Națiunilor Unite să-i prezinte rapoarte asupra aplicării Convenției în sectoarele care țin de domeniul lor de activitate.

b) Comitetul transmite, dacă apreciază necesar, instituțiilor specializate, Fondului Națiunilor Unite pentru copii și altor organisme competente orice raport al statelor părți ce conține o cerere sau care indică o nevoie de consultanță sau asistență tehnică ori de altă natură, însoțit, dacă este cazul, de observațiile și sugestiile Comitetului care se referă la cerere sau indicație.

c) Comitetul poate recomanda Adunării generale să roage pe Secretarul general să dispună efectuarea pentru Comitet a unor studii asupra problemelor specifice care afectează drepturile copilului.

d) Comitetul poate face sugestii și recomandări de ordin general fondate pe informațiile primite în conformitate cu articolele 44 și 45 din prezenta Convenție. Aceste sugestii și recomandări de ordin general sunt transmise oricărui stat parte interesat și aduse în atenția Adunării generale, însoțite, dacă este cazul, de observațiile statelor părți.

PARTEA A TREIA

Articolul 46

Prezenta Convenție este deschisă spre semnare tuturor statelor.

Articolul 47

Prezenta Convenție trebuie să fie ratificată. Instrumentele de ratificare vor fi depuse la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 48

Prezenta Convenție va rămîne deschisă aderării oricărui stat. Instrumentele de aderare vor fi depuse la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite.

Articolul 49

1. Prezenta Convenție va intra în vigoare în a treizecea zi după depunerea la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite a celui de-al douăzecilea instrument de ratificare sau aderare.

2. Pentru fiecare stat care va ratifica prezenta Convenție sau care va adera la aceasta după depunerea celui de-al douăzecilea instrument de ratificare sau de aderare, Convenția va intra în vigoare în a treizecea zi care va urma depunerii de către acest stat a instrumentului său de ratificare sau de aderare.

Articolul 50

1. Orice stat poate să propună un amendament și să depună textul acestuia la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. Secretarul general va comunica propunerea de amendament statelor părți, cerîndu-le să-i facă cunoscut dacă sunt favorabile convocării unei conferințe a statelor părți în vederea examinării propunerii și a supunerii ei la vot. Dacă, în patru luni după această comunicare, cel puțin o treime din statele părți se pronunță în favoarea convocării unei asemenea conferințe, Secretarul general convoacă conferința sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite. Orice amendament adoptat de majoritatea statelor părți prezente și votante la conferință este supus spre aprobare Adunării generale.

2. Orice amendament adoptat conform dispozițiilor din paragraful 1 al prezentului articol va intra în vigoare atunci cînd va fi aprobat de Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite și acceptat de majoritatea a două treimi din statele părți.

3. Atunci cînd un amendament intră în vigoare, acesta are forță obligatorie pentru statele părți care l-au acceptat, celelalte state rămînînd legate de dispozițiile din prezenta Convenție și de toate amendamentele acceptate de ele.

Articolul 51

1. Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite va primi și va comunica tuturor statelor textul rezervelor care au fost făcute de state în momentul ratificării sau aderării.

2. Nici o rezervă incompatibilă cu obiectul și scopul prezentei Convenții nu este autorizată.

3. Rezervele pot fi retrase în orice moment printr-o notificare adresată Secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, care va informa despre aceasta toate statele părți la Convenție. Notificarea va căpăta efect de la data la care este primită de către Secretarul general.

Articolul 52

Orice stat parte poate denunța prezenta Convenție printr-o notificare scrisă adresată Secretarului general al Organizației Națiunilor Unite. Denunțarea capătă efect la un an de la data la care notificarea a fost primită de Secretarul general.

Articolul 53

Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite este desemnat ca depozitar al prezentei Convenții.

Articolul 54

Originalul prezentei Convenții, ale cărei texte în arabă, chineză, engleză, franceză, rusă și spaniolă sunt egal autentice, va fi depus la Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. Drept care plenipotențiarilor subsemnați, în mod corespunzător împuterniciți de guvernele lor, au semnat prezenta Convenție.